

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 4. ANUL XV.

Sabiu, in 1224 Ianuaru 1867.

Telegrafulu ese de doue ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litera mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2. cr. si pentru a treia repetiie cu 3 1/2. cr. v. a.

26.

Spre sciintia.

Sabiu 9 Ianuaru.

Dupa cum au vedutu cetitorii nostri in nrulu trecutu amu publicatu si noi in tota estinderea suplic'a subscrisa de dd. Baritiu si Dr. Ratiu si aster-nuta Majestatii Sele Imperatului pre calea autoritati-loru oficiale, despre care impregiurare Dlu B a r i t i u dechiara in Gazeta, ca asiá trebue a sa fia, asiá se c a d e, asiá e b i n e. Mai inainte in sa s'a disu, ca s'a asternutu in audiintia privata de dlu Dr. R a t i u si si mai inainte de acést'a s'a disu, ca o d e p u t a t i u n e constatóre din dd. B a r i t i u si Dr. R a t i u va asterne rugarea fácuta de densii. Acum remane dara dupa manifestarea dlui Baritiu, ca suplic'a fu asternuta, cum amu disu mai susu, cá ori care alta suplica privata prin diregato-rii si cá dlu Dr. Ratiu s'a dusu dupa aceea in audiintia privata la Majestatea Sea. Póte pâna la nrulu venitoriu mai aflámu din Gazeta ce-va nou despre acést'a afacere si ni e fórté téma, ca o sa ne spuna ca suplic'a nu a primitu nici signatur'a pré inalta si ca rezultatulu finalu o sa-lu afle comitentii, cá si alte multe, iarasi dela— Turd'a. Dar sa nu preocupámu evenemintele, nici sa fimu auguri fatali, séu mai scii, póte iara d e n u n t i a n t i.

Ei! asiá dara lucrulu s'a fácutu! Stámu din-aintea unui faptu implinitu, pre care numai putemu a-lu desface, pentruca e fácutu odata! Ne vine in sa ne intrebámu, ca pentru acést'a erá sa ne certámu mai dóue luni de dile? *Cos'u* pusu men-tiunatii domni in petitulu Dloru? Au nu aceea ce au fostu vorb'a la Alb'a Iuli'a, cu a c e e a d e o s e b i r e, ca acolo se dise ca procederea sa se faca cá o continuare a terenulu le-galu, pre care suplic'a numai c r e d e, ca-lu apera, dara in adeveru l'a p a r a s i t u, declinandu o-bligamentulu bilateralu emanatu din legile din 1863/4 si calarindu pre diplom'a din Octobre si legile vécului feudalú? Ce e apoi mai multu! su-plic'a cestiunata ignoréza cu totulu protestulu romániloru dela diet'a din Clusiu din 1865, (La care au luat parte si dlu R a t i u, ba inca i se a-tribuiea densulu redactiunea protestulu), care jace cá o pétra de móra, neinlaturabila, pre pieptulu u n i o n i s t i l o r u.

Cealalta parte adeca ilustratiunea suplicei o trecemu de astadata cu vederea. Atát'a in sa, ca petitulu in caus'a uniunii, dupa cum lu pretinde pe-titiunea comemorata, e unu „non sensu“ fatia cu provocarea la legi; pentruca precándu suplic'a pretin-de in unu locu, diet'a, ceruta de votulu clusiani-loru cá intr'ens'a sa se ia la pertractare cestiunea cea importanta intre Ardealu si Ungari'a,— ea, adeca suplic'a, afacerea acést'a de domenulu dreptulu de statu, o cere in altu locu sa se deslege fára intre-venirea respectiveloru párti, in modu neconstitutiu-nalu, si pe calea gratiei.

Venimu la altu punctu. La Alb'a-Iuli'a fu vorb'a de unu memorialu subscrisu de capii si frun-tasii natiunei, cari au representatu caus'a natiunei si de alte dáti. Acum ce vedemu? o suplica sub-scrisa de doi p r i v a t i, cu trecerea cu vederea

a comitetulu natiunálu, pre care dlu Baritiu, p r o-pri'a autoritate lu declara de nula, di-cendu, ca densulu a apelatu la comitetulu celu ge-nerálu, la natiune, dela care a capatatu 1493 sub-scrieri pe plenipotentie culesse de ici de colea.

La Alb'a-Iuli'a fu vorb'a de o deputatiune si parerea, ca unulu sa fia carele sa duca memorialulu, fu calificata dupa aceea in diuarie de absolutismu, despotismu si asiá maideparto. Ei! acum suplic'a a mersu prin autoritatiile oficielloru, in audientia s'a primitu dupa aceea unu singuru privatu „dlu Dr. advocatu dela Turd'a Ioann Ratiu si fiindu ca dlu Baritiu díce ca asiá trebue, asiá e bine, si asiá se cade, toti acei ce avea mai deunadile simtiu asiá de finu constitutiunálu si nu putea suferi despotis-mulu, dau din capu si dicu: „Asiá Mari'a Tal!“

Intrebámu acum, ca nu e acést'a a purtá pre o 1493 de comitenti de nasu, si inca in numele unei natiuni?

Binele natiunei lu vomu primí de ori unde vomu fi siguri ca ne póte veni, fára de a cantá la persóne. Insa constrinsi de consciintia nóstra natiunála, dorimu, ba pretindemu, ca natiunea séu numele ei sa nu se ia de nimenea in desiertu. Pentruca Dloru! chiaru sa nu fia fostu nici o in-tielegere nicairi, ea ómeni consecinti si inca si constitutiunáli, trebuiá sa se incungiure „suplicarea“ acum candu erá cu putintia; trebuiá, cá terenulu bilateralmente obligatoriu sa se pastredie cu ori si ce pretiu; trebuiá ca din o cauza natiunála sa nu se faca un'a privata precum s'a fácutu, si din acelu temeu, pentruca teori'a dlui Baritiu esprimata in „G. Tráns.“ nr. 1 e fórté periculosa pentru noi románii, dupa starea lucruriloru de astadi, ea deschide calea ori si cáruí nechiamatu a face unu a-pelu cá densulu la comitetulu celu gene-ralu alu natiunei si a aduná 1493 séu si mai multe subscrieri particulare, in numele natiunei, d. e. pen-tru uniune si atunci caca scandalulu gat'a. Ean spuneti ce diceti la adres'a din cerculu Vingarduluí indreptata cátra Deák si publicata in „K. K.“?

Suntu tempuri unde se facu apeluri de acele; acelea in sa suntu tempuri candu s'a resturnatu ordinea de mai inainte cu totulu, candu au esitu totulu din títti, ceea ce la noi (la románi) pâna acum nu s'a intemplat, de candu ne tinemu si noi de con-grelese nóstre si de terenulu dietalu. Teori'a men-tiunata aru mai face impossibila la ori-ce poporu si la ori-ce statu ori-ce representantia, pre candu ape-lulu la unu sufrégiu asiá de universalu, la ori-ce ocaziune, este si fórté nepracticabilu.

Aceste, fára de a avé de scopu a intrá in nisece dispute, amu vrutu a le aduce spre s c i i n t i ' a cetitoriloru, atragendu atentiunea tuturor románi-loru, ca cu caus'a natiunála sa nu umblámu fára o precegetare matura si seriósa, cáci altfelu ne jucámu cu focu, carele ne va arde pre noi insine!

„Reform“ si partia nemtiésca cen-tralista.

In unulu din nrú trecuti amu fostu amintitu si noi despre conferintie tinute in Vien'a din partea fostiloru ablegati ai fostuluí senatu imperialu. De

si aceste conferintie au caracteru privatu totusi conclusele loru, de a nu intrá nici decátu in se-natulu patentei din 2 Ianuaru, adeca in senatulu celu estra-ordinariu au facutu sensatione, dupa cum suntu si partidele, si adeca in centralistii radicali, buna, iéru in acei ce voru cá sa incete conflictulu, neplacuta. Intre acesti'a e si „Reform“, carea recu-nóscce in conferintia celoru dóue-dieci,— intre cari si fostulu ministru Pratoberver'a— de agitatori nem-tiesci o n e n o r o c i r e, carea amenintia cu ur-márele cele mai rele pentru Austri'a, pentru liberta-tea in Austri'a si cu deoseblre chiaru si pentru nemtii austriaci. Mai incolo dice ca déca conclu-sele acelei conferintie s'aru puté pune in lucrare, atunci prin acele s'aru infige Austriei mai mari ráni cá cele in urm'a perderei dela Königgrätz.

Apoi continua adresandu-se cátra barbatii con-ferintiei: Nimenea nu se bucura de conclusele vóstre, decátu inimicii Austriei, cari dorescu cade-rea imperiuluí, precum suntu anume prussianii, cari voru votá manifestatiunea vóstra dreptu de progresu alu politicei bismarkiane; nimenea decátu inca si acei unguri, cari se bucura de ori ce perplexitate a Austriei, pentruca ei dorescu si speréza, ca prin perplexitati fórté aprige ale regimulu austriacu voru ajunge la tint'a loru. Inimicii Austriei voru oservá cu bucuria, ca in Austri'a efectulu libertátiéi este anarchi'a si rasipirea.

Mai departe apoi iara continua: „Si in adeveru e unu semnu de libertate fórté mare candu unu fostu ministru, carele trage pensiune dela statu, face astfelu de opositiune, si inca nu cá representante alu poporulu, alesu déjà in parlamentu sub privi-legiulu legalu alu neresponsabilitátiéi, ci cá ómeni privati aflatori sub legile generale in conferintie de capulu loru. De siguru ca in Austri'a nu s'a maipomenitu, cá Escelentióle, va se díca consiliarii intimiai Maje-státiéi Sele Imperatuluí, sa agite-ze in asiá modu contra decisiuni-loru Imperatuluí. Precandu Imperatulu provóca popórele, cá in fati'a referintieloru celoru estraordinarie sa se adune in o adunare corespun-diatóre acestor'a, spre a se intielege despre o con-stitutiune capace de viétia, ei provóca pre poporulu nemtiescu deadreptulu a nu ascultá de vocea Impe-ratuluí si spunu pe fatia, ca ei din partesi voru face totu ce le este cu putintia, numai cá intentiunea Imperatuluí sa nu se implinésca.“

Dupa acést'a spune ca libertatea acést'a prea mare „se va nimici ins'a-si pre sine“ va arunca imperiulu in prapasti'a resbelulu civilu si va aduce nimicirea Austriei, déca ea sémena in tóte párti in-trigi si certe, déca ea este condusa de invidia personala si déca ea in locu de a lucrá cu intie-pleciunea ce se cuvine barbatiloru de statu va voi sa se falésca cu vitegi'a unei negatiuni incapatinat.

Mai incolo dice ca conferintie celoru dóue dieci suntu unu resbelu dechiaratu patentei din Ianuaru, prin care patenta Imperatuluí „provóca, ba mai r ó g a popórele“ sa pasiasca pre calea practi-a in unire si imputa apoi eroiloru din conferintie, ca ei se lupta fára de a voi a intrá pre arca'luptei,

„ei voru sa straluceasca prin absentia lor si n e v e d i u t i sa repóte invingeri; mai dice apoi ca conclusele loru dechiara resbelu si popóreloru ne nemtiesci.

In fine incheia adresandu-se cátra conferentisti cu urmatóarele:

„Aveli grigia, cá nu cum-va, crediendu-ve, ca ve aflati la guard'a (padi'a) cea inalta a libertátiei sa ve trediti, ca sunteli instrumentulu unei partide, carea vrea sa duca tóta cestiunea constitutiunala la a b s u r d u carea apoi, dicendu ca in Austria nu merge cu constitutiunismulu, sa prochiame a b s o l u t i s m u l u de o necesitate neincungiurabila.“

Eveneminte politice.

S a b i i u 11 Ianuaru.

Dupa telegramele cele mai nóue se presupunea, ca eri in 10/22 Ian. conti Cziraky si Andrassy voru fi primiti de Majestatea Sea Imperatulu pentru substernerea adresei privitoare la legea de a-perare. Se astépta (in Pest'a), ca Imperatulu va raspunde la cuventárele numitoru conti in unu modu indigitoriu la o complanare favorabila.

Din alte telegrame aflámu, ca comisiunea die-tei pestane pentru cestiunea natiunalitatiloru va luá in consideratiune si proiectele romániloru si serbiloru in acésta privintia. Bas'a pertratárei acestei cestiuni se dice ca va fi proiectulu dela 1861.—Elaboratulu subcomitetulu de cincisprediece se póte considerá cá primitu din partea comisiunei de siasedieci si siepte.

Projectulu legi celei nóue pentru militia.

In valóre pentru tóte tierile de coróna ale imperiulu austriacu, afara de marginea militara.

(Urmare.)

§ 13. 5) Preotii bisericei catolice fára deosebire de ritu, indata ce au primitu chirotonirea. 6) Candidatii de preotia ai bisericei catolice fára deosebire de ritu, cari a) suntu primiti de ordinariulu unei diecese intr'unu seminaru clericalu si studiéza teologi'a, séu b) asculta cá esternistu sciintiele teologice la unu institutu de studii publicu si se voru legitimá cu asigurarea unei antistii diecesane, ca dupa absolvirea studioloru voru fi primiti in clerulu diecesanu, si cu testimonii, ca au primitu in anulu ultimu scolasticu prelánga o clasa buna din moralitate din tóte studiile obligate celu putínu clas'a generala prim'a, apoi c) candidatii de preotia, cari imbraca unu ordinu aprobatu de biserica si in urma d) candidatii acei'a de preotia de ritulu grecescu, cari si-au finitu déjá studiile teologice, in sa nu au primitu inca chirotoni'a, déca voru produce unu testimoniu dela ordinariatulu loru, ca suntu inca clerici ai diecesei.

§ 14. 7) Preotii greco-orientali in asemenea modu cá preotii bisericei catolice (§. 15, p. 5). 8) Candidatii de preotia de confessiunea greco-orientala dupa aceleasi mesuri cá acei'a ai bisericei catolice. (§ 13 p. 4).

§ 15. 9) Pastorii sufletesci ai celoralte confessiuni religianarie crestine, recunoscute dupa lege. Candidatii de preotia ai bisericei evangelice de confessiunea augsburgica séu elvetiana apoi de confessiunea unitara, déca a) prin unu testimoniu dela antestatoriulu unui institutu teologicu, intaritu de superitendintele loru séu suplenintele acestui'a, se voru legitimá despre aceea, ca se ocupa cu sciintiele teologice cu diligintia si succesu corespunditoriu, si au purtare morala buna séu b) déca voru putea documentá cu unu testimoniu dela superitendintele loru, séu suplenentulu acestui'a, ca au finitu studiile teologice dupa preceptele valide pentru superitendintia acésta celu multu de trei ani

cu succesu bonu, ca suntu inca candidati de preotia si au implinitu din partea loru totu, ce se cere dela ei dupa precepte, cá sa póta ajunge la starea preotiei.

§ 16. 11) Rabinii. 12) Candidatii rabinatulu, a) pána candu se afla la o scóla rabinica recunoscuta din partea regimulu de institutu publicu, déca potu documentá o purtare buna si unu progresu bonu in studii din partea loru, apoi b) in tempu de trei ani, dupa ce si-au finitu studiile loru cu succesu bonu, déca voru produce testimonii dela unu rabinu despre capacitatea loru, ca se potu asiediá in stare de rabinu, carea dela judecatori'a loru cercuala politica testimoniu despre purtarea loru cea buna si despre aceea, ca inca se numera intre candidatii rabinatulu.

§ 17. Cei ce se tinu de comunitátile menonitoru si caraitorulu in Galiti'a — cu privire la principiile credintiei loru — se voru eliberá si de aci incolo dela implinirea datorintiei de a militá. Trecerea la un'a din acestea dóue confessiuni nu eliberéza pre nimenea dela datorintia de a militá.

§ 18. Acel'a carele si-a implinitu datori'a de a servi in armata se admite cá suplinitoriulu alu fratelui seu chiamatu la asentare, séu déca acest'a servesce déjá, atunci pentru implinirea servitiulu celu mai are elu de implinitu.

§ 19. Asupr'a eliberárei dela datori'a de a intrá in armata are sa decida comisiunea de eliberare, contr'a cárei decisiune stá cale deschisa de a recurge la oficiulu politicu din tíera. Nu este in sa recursu contra unei decisiuni intárite de oficiulu politicu din tíera.

§ 20. Eliberarea concessa in §§. 18—21 inclusive dela indatorirea de intrá in armata incéta. Licentiaru durátore in tempuri normale voru capeta: a) oficiantii statulu inclusive practicantii de conceptu jurati, ascultantii si elevii jurati dela autoritátile statulu;

b) Oficiantii banuriloru imperatesci private, familiare si avitiale, oficiantii fonduriloru publice, a reprezentantiloru de tíera si de cercuri, a municipiloru si comunitátiloru, cároru le este incredita administratiunea politica, déca pentru locurile de servitiu ale oficiantiloru de sub a) si b) se va recere documentarea despre terminarea studioloru juristice si de statu; c) professorii si invetiatorii dela institute de invetiamentu publice séu provédute cu dreptulu de publicitate, lánga cari suntu de a se adauge si scólele popularie, déca ei (invetiatorii) suntu asiediatu cu statornicia de autoritatea scolara; d) doctorii tuturoru facultátiloru dela universitátile austriace, dupa aceea advocatii diplomati si notarii publici.

e) Studentii ordinari si publici dela unu gimnasiu superioru, dela o scóla reala superiora séu dela altu institutu egalu mai inaltu decátu acestea, déca voru puté produce recerutele atestate de studii despre o purtare morala si din obiectele de capetenia cu clase de eminentia, mai departe doctorandii si candidatii de profesura la gimnasia si scóle reale;

f) posessorii de intreprinderi mai mari de industria si negociu, deca este de lipsa presentia loru la purtarea trebei.

g) proprietarii de economii rurale erédite, déca au pe acele domiciliulu (locuinti'a) loru ordinaria, déca insii pótra economi'a si déca venitulu economiei e de ajunsu spre a nutrí o familia de cinci persóne, fára de a intrece impatratulu unui asemenea venitu.

Atari licentiatu pre durata mai indelunga se voru conchiamá in cei d'antáiu trei ani ai servitiulu, in fiacare anu cinci septemáni, spre a se cualificá militaresce, afara de acésta numai in tempulu de resbelu se voru mai conchiamá.

Acesti'a suntu obligati a produce documentárele prescise prin ordinaciuni deosebite, déca voru sa dobandéscu licentia durátore.

§ 21. In privintia provocárei la a-perarea generala nu se afla altu titlu de eliberare afara de cel'a alu neapacitátiei depline; in sa astfelu de persóne, cari suntu neaperatu de lipsa pentru ingrijirea afaceriloru comune dupa calitatea relatiuniloru in momentulu prochiamatiunei provocárei si acei'a, cari — dupa o esaminare stricta — suntu neaperatu de lipsa pentru sustinerea familielorulu loru chiaru si pe tempulu celu scurtu alu activitátii provocárei generale, se potu eliberá esceptionalminte.

§ 22. Inrolarea in armata prin asentarea ordinaria urméza in totu anulu dupa regula in decurgerea luniloru Februaru, Martiu si Aprilu.

§ 23. Asentarea pentru servitiulu la linia are sa se faca prin comisiuni mestecate din acei obligati de a militá, ceea se afla in cercurile de asentare, dupa rendulu claselor de etate si in fia-care clasa dupa rendulu sortiei.

Toti care suntu capaci din clas'a întâi'a, a dóua si a trei'a au de a se inrolá in armata neconditionatu.

Fia-cárei specia de arme si fia-cáru corpulu de trupe se voru impartí acei'a, cari se voru aflá mai apti pentru ele, luandu precátu se va puté in consideratiune si dorintiele asentantiloru.

Restulu dupa total'a acoperire a lipsei pentru armele speciele are sa se transmita regimentelorulu din cerculu respectivu de intregire si dupa secernerea celoru licentiatu (§ 20), dupa numerulu sortiei suntu de a se impartí pentru statulu de presentia (servitiu activu) la trupa, pentru deprinderea in arme séu de a se licentiá, pána candu se va aratá lips'a de ai conchiamá.

§ 24. Matrozii si meseriasii de naia, cari suntu obligati a se supune asentárei au sa se priméscu incátu se póte la servitiulu pentru marin'a de resbelu.

§ 25. Capitania si locutenentii (oficierii) de naia patentati pentru calatoria indepartata au de a se conchiamá in servitiu de flota numai in casu de resbelu, candu va cere o lipsa mare, si adeca cei dintáiu cá oficeri asistenti, cei din urma cá cadeti provisoru de marina, si si atunci mai întâiu cei mai tineri in etate; in sa indata ce nu va mái fi de lipsa neaperata servitiulu loru, au de a se licentiá.

§ 26. Déca acel'a carele este chiamatu, de a intrá in armata, nu se póte inrolá prin asentarea ordinaria, atuncea trebuie trasu la asentare supplinitóre prin mijlócele ce le dictéza legea.

§ 27. Acei asentanti, despre a cároru capacitate nu s'au potutu invoí comisiunea asentátora, au de a se presentá unei comisiuni supreme de esaminare spre determinare. Otarárei comisiunei acestei'a au de a se supune si acei asentanti, cari s'au trecutú déjá in armata, déca se voru propune in tempu de patru luni, — socotindu-se dela díu'a asentárei loru — ca sa se demisiuneze, cáci nu aru fi capaci pentru servitiu.

O apelatiune mai inalta in contr'a decisiunei comisiunei acestei'a nu se afla.

§ 28. Tempulu de servitiu in armata se numera din díu'a aceea, in care s'a depusu juramentulu sub stégu. (Va urmá.)

Projectulu de adresa,

propusu de Franciscu Deák in siedinti'a dietale dela 12 Ian. 1867.

„Maj. Ta Imperate si Rege!

Candu in pré umilit'a nóstra adresa din urma cu omagiale reverintia de nou ne-amu rugatu de Maj. Ta, cá sa Te induri a ne restitúi in perfect'a loru intregitate tractatulu solemnu, care e bacea relatiuniloru nóstre de dreptu impromutate, sanctiu-

nea pragmatica vatemata si constitutiunea asigurata in aceea si acum suspinsa prin puterea absolutistica; candu amu spusu, ca pâna ce vomu fi afara de constitutiune, nici nu suntemu indreptatili a face ce-va pasiu decisiviu la ori-ce mijlocire a impacaciunii dorite: amu asceptatu cu totu dreptulu, si amu speratu cu securitate, ca motivele nôstre fundamentali voru fi considerate si rugările câtu mai curendu implinite.

Insa sperările nôstre le schimba temerea si dubietatea, vediendu, ca asupra celoru mai sante interese ale nôstre, atatu in cerculu legelatiunei, câtu si in celu alu esecutârei si acum'a mai de nou dispune in continuu o putere absoluta cu astfelu de ordinatiuni, cari au influentia si in viitoriu.

Dreptulu nedisputabile alu Ungariei, câ statorearea sistemului de aপরare si ori-ce feliu de stramutare sa se pôtâ influentia numai cu invoirea dietei, este in tocm'a cu constitutiunea tieriei; elu este asecuratu prin legile nôstre, prin diplomele regesci, prin sanctiunea pragmatica, precum si prin exercitarea neintrerupta a vietiei nôstre constitutiunali.

Candu in 1715 s'a introdusu obligamentulu generale de a milita, câ unu modu mai nou si mai oportunu pentru sistem'a de aপরare: acel'a fu ordinatu, ce se atinge de Ungari'a, prin legelatiunea tieriei. Tôte schimbările ce s'au făcutu de atunci încôce in privinti'a sistemului de aপরare, au fostu aduse de câtra diet'a tieriei. Acestu dreptu este conditiunea sine qua non a constitutiunei nôstre si in genere a fia-carei constitutiuni, dela care tier'a nici odata nu pôte renuntia.

Ordinatieuna, carea se esmise acum'a mai de curendu in privinti'a sistemului de aপরare, este de nou denegatiunea positiva a acestui dreptu nedisputabile. Si noi cari ne-amu tinutu de cea mai sânta detorintia, a inteli de repetite ori restituirea perfecta a constitutiunei sistate, amu pecatui in contra tieriei nôstre, carea si-a incredintiatu aপরare drepturilor ei nôue, amu pecatui in contra reverintiei fatia cu M. Ta, carea ne demanda sinceritate, dêca amu trece cu vederea dispusetiunile mai nôue ale sistemului absolutu.

Chiaru atunci se esmise amintit'a ordinatiune absolutistica, candu amu cerutu si asceptatu cu totu dreptulu restituirea constitutiunei nôstre; — chiaru atunci se esmise, candu in urm'a pré inaltei promissiuuni a Maj. Tale amu crediutu, ca constitutiunea nôstra câtu mai curendu se va restitui, si constitutionalismulu va pasi de facto in vietia si in celelalte provincie ale Maj. Tale. Aceea nu fu astfelu esmisa, câ o propunere a unui ministeriu respundiatoriu, a cârui putere obligatoriã este conditiunata dela primirea legale a respectiveloru tieri, ei câ o lege ce este a se esecutâ de locu, obligatôre in tôte pârtile ei si care este influentiãtôre si pentru viitoriu.

Obiectulu acestei ordinatiuni este tributulu pré nobile si pré greu, cu ce civii detorescu statului: sângele si vietia patriotiloru; regulamentele ei strabatu adencu in cele mai sante relatii ale vietiei familiare si atingu interesele cele mai ponderose spirituali si materiali ale tieriei. Nu numai consideratiunea cea d'antâiu si cea principale, ce nici odata nu o putemu trece cu vederea: ordinatiunea evidente a legiloru constitutiunei nôstre, ei afara de aceste ecuitatea si oportunitatea inca pretindu, ca la statorearea astoru-felcu de dispusetiuni, se concurga si vointia tieriei, si ca acele sa nu se esecute fâra dens'a si inainte dechiararea legale a ei (a tieriei.)

Nu numai singuru numerulu si eroismulu armatei pôte asecura durabile statulu si in cele mai grele pericle. Lânga ori care sistema de aপরare puterea si resolutiunea durabile a armatei se redica atunci, dêca la spatelâ ei stâ vointia insufletita a poporului. Insa la acêsta vointia insufletita numai

atunci se pôte contâ, deca sistem'a, cu carea civii patriei voiescu a aপরâ statulu, se unesce cu increderea natiunei; ce numai asiã se pôte ajunge, dêca aceea va fi primita prin convoirea legalmente espressa a poporului nevatematu in drepturile si in cele mai sante interese ale lui, fiindu elu convinsu despre oportunitatea acelei sisteme si despre necesitatea sacrificieloru, ce suntu a se aduce.

Insa dêca si atunci, crndu totu civele patriei cu dreptu cuventu a cugetatu, ca pôte contâ la restituirea constitutiunei, carea de o parte cu dreptulu s'a pretinsu iara de alt'a de repetite ori fu promisa; dêca si in ajunulu indeplinirei promissiuunii domnitoriului se emitu cu putere absoluta si cu valôre de lege ordinatiuni pré inalte si in acelu obiectu de mare insemnate, care dupa tôte conceptele de constitutionalismu, se tine de calea ordinariã a legelatiunei, si aceste ordinatiuni se demanda a se esecutâ in fapta neamanatu fâra câ tier'a sa fia pututu precumpeni motivele, necesitate, oportunitatea si ponderositatea acelor'a, si sa-si fia pututu esprime vointia asup'r'a loru pre calea constitutiunale: e cu neputintia câ sa nu opuna increderea, ce incepâ a se tredi. Pre lânga astfelu de ordinatiuni nu se va face nici odata insufletire, ba nu se pôte sperâ nici liniscirea poporului; pentru ca modulu celu neconstitutiunale in care s'a făcutu aceste dispusetiuni, in sine e destulu, ca in locu de liniscire si insufletire, sa produca ameraciune.

Dêca impregiurările presinti solicitêza atari dispusetiuni, cari pretindu esential'a straformare a sistemului de aপরare; acest'a e unu motivu nou, ca M. Ta neamanatu sa ne restituiescu constitutiunea nôstra suspinsa. In mijloculu lipsei orginte Ungari'a in pusetiunea sea afara de constitutiune, va fi unu radîmu slabu pentru tronul. Diet'a numai pre basea constitutiunei pôte eserce dreptulu legelativu alu natiunei; afara de constitutiune nu e indreptatitâ la aceea, si nu pôte primi carcini pentru tier'a, a cârei'a drepturi suntu suspinse. Pâna candu aceea conditiune fundamentale a sanctiunei pragmatice, carea asecura nedependintia, drepturiloru si constitutiunea patriei nôstre, — e afara de activitate: pâna atunci dupa dreptu e imposibile, câ diet'a sa pôtâ dispune in sensulu acestui contractu fundamentale scirbatu; pre alta basa insa nu pôte pasi.

Scimu noi aceea, ca sistemulu de aপরare ce a sustatu odinôra la tôte popôrele Europei cu tempu a trecutâ prin straformâri esentiali. Schimbările intemperate din tempu in tempu in organismulu politicu a tieriloru, treptat'a desvoltare a sciintiei strategice au silitu pre tôte statele, câ sa-si modifice sistemurile de aপরare dupa recerintiele pusetiunei generali, pentru ca âlteam si-aru fi riscatu securitatea propria. — Ungari'a n'a remasu înderaptu nici in acêst'a privintia nici odata, si ea (Ungari'a) spontanea, din voia libera a statoritu totudêun'a schimbările corespundietôre cerintieloru tempului: atari schimbâri insa s'au intemplat totudêun'a prin dieta. Tier'a va fi gat'a si de aci inainte a-si straformâ sistemulu de aপরare dupa cum cere necesitate, oportunitatea, pusetiunea tieriei, starea constitutiunale si precum pretindu relatiunile de economi'a nationale si cele internatiunali: insa nu pôte privi de legali dispusetiunile, cari s'aru face ori si candu fâra de invoirea directa si evidenta a dietei.

Cu adenca umilintia Te rugâmu dara Maj. câ se iei prégratiosu in consideratiune, ca noi avemu datorintia a pestrâ nescirbate drepturile tieriei, cari suntu asecurate in modu solemnu si in sanctiunea pragmatica, si cumca nôue nu ne e iertatu a trece cu vederea acêsta detorintia; nu lasâ, ca prin acêst'a si prin alte asemenea atacuri ale principieloru constitutiunei nôstre, sa se faca cu neputintia

oper'a impacaciunei, sistedia ordinatiunea acêst'a de curendu emisa, sistedia ori-ce dispusetiune, carea se emana de câtra puterea absoluta cu immorarea constitutiunei nôstre, ba cu vatemarea directa a ei; si restituie-ne câtu mai curendu constitutiunea, câ pre basea acelei'a sa putemu fi in stare a decide dupa dreptu si a dispune despre ori-ce, ce potescu imperative securitatea si interesele spirituali si materiali ale tieriei. — Suntemu convinsi, ca scopulu prefiptu in sanctiunea pragmatica numai asiã se pôte ajunge, dêca constitutionalismulu va intrâ in viatia atatu in Ungari'a câtu si in celelalte tieri ale Maj. Tale.

Brasiovu. † (Necrologu.) De aici primimu intristatôrea scire ca in 9 Ian. a. cur., senatorulu **Constantinu G. Ioanu**, au reposatu. Brasiovulu au perdutu asiã dara unu barbatu zelosu câtra natiunea si biseric'a sea, unu barbatu luminatu si carele prin purtările sele sciũ atrage complacerea cetatieniloru de ori ce natiunalitate. Acestu barbatu si in ôrele cele de pre urma ale vietiei sele au fostu petrnsu de nobletia cea mai sublima ce o pôte avê o anima câtra natiunea sea, pentruca densulu a lasatu t ô t a averea sea, dupa mórtea fratelului seu, — gimnasiulu românulu din Brasiovu. Prin acêst'a asiã dara numele lui vino inscristu in cartea cea viia, in animele natiunei si bisericei sele, care carte va traĩ câtu voru traĩ românii, si intr'ens'a va luci câ unu monumentu, mai tare decâtu acelu de marmura seu de bronzu. Fia-i tierân'a usiôra si amintirea de a pururea!

Clusiu 1 Ianuariu 1867.

Eri in 31 Decembre serbara membri cassinei române de aici, serbarea anului nov. Inteligintia româna din locu fu reprezentata intr'unu numeru fôrte frumosu, si acêst'a este de a multiamî onoratoriloru domni, asiã dicendu, arangiatori: Ilustrit. Sele Domnului Consiliariu gubernialu Iliã Macelariu si Dlu Secretariu gubernialu Ladislau Vajd'a, cari cu nespusu zelu'indemnara pre tinerime, respective pre drepturiani din Clusiu, câ sér'a ultima a anului sa o serbedie declamandu unele bucâti din poesielu poetiloru nostri români. Asemenea susu numitii domni contribuira multu si la aceea ca publiculu ascultatoriu fu din destulu numerosu. Primêscã dar susu numitii pré onorati Domni, din partea drepturianiloru români cea mai vie multiamita, câci le-au datu mijloculu prin care au pututu dá celu dintâiu semnu de vietia. — La cinci ôre se adunara membri cassinei in cas'a parochiala gr. cat., respective sal'a cassinei, si indata se si incepura declamările in rendulu urmatoriu: Juristulu in an. I. Anani'a Moldovanu. declamâ: „Sil'a“ de Cesar Boliacu; Juristulu an. II. Nicolae Samosfaleanu: „Marirea Stramosiloru“ de Sion; Jur. de an. III. Iosifu Stupinênu: „Resunetu (Destêptate române);“ de Muresianu. Jur. an. II. Ioann Popescu: „Movil'a rabei“ de Sionu; Jur. an. I. Ioann Ternoveanu: „Ferentariulu“ de Bolintianu; Jur. a. I. Simeonu Oltênu: „Glasulu unui romanu“ de Muresianu in fine Jur. de an. III. Michailu Cupcea: „Devotamentu familiei Hurmusachi“ de Muresianu. Cu acêst'a se finira declamările; dupa aceea Il. Sea Dlu Consiliariu gub. susu laudatru luã cuventulu si adresandu-se câtra tinerime si esprimâ multiamirea, si provocâ intr'unu tonu adeveratu parintescu, pre tinerime, câ sa urmedie pe calea care au inceputu. — In fine tinerimea intonâ pies'a: „Multu e dulce si frumôsa.“ La 6 1/2 ôre se departara toti multiamiti, ca in sér'a ultima a anului, avura o séra dintre cele mai placute. — Nu potu a retacê si a nu aminti si efeptulu ce-lu avura asup'r'a publiculu ascultatoriu, strofele nemuritoriului nostru poetu Andreiu Muresianu: „De n'au peritu romanulu“ etc. etc. — Publiculu dupa finea poesiei si aratâ multiamirea prin unu aplausu

entusiasmatu. Astăzi în d'ua anului nou, înțeleginți'a româna de aici, asemenea și o deputațiune din partea juristilor au gratulatu pre Escelentia Sea Domnulu Presiedinte dela curtea de casatiune: *Basiliu Ladislau de Popu*, fiindu totuodata și onomastic'a acestui înaltu barbatu. — A. M.

Principatele române unite.

Duminea, la 1 Ianuaru la 10^{1/2} ore, M. Sea Domnitorulu cu cas'a sea civila și militara a asistatu la oficiulu divin celebratu la Sant'a Mitropolia.

La întorcere dela biserică, M. Sea Domnitorulu, a primitu în apartamentele sele particulare felicitatiunile casei sele civile și militare.

La 12 ore, M. Sea a primitu felicitările dloru ministri la cari a respunsu în modulu urmatoriu:

„Dloru, ve mulțimescu pentru felicitările ce mi faceti. Amu pentru dv'ostre dorințele cele mai sincere și suntu fericitu de a ve exprima simțimentele mele de recunoscintia. Anulu care a trecut mi ati usuratu sarcin'a prin concursulu și consiliile dv'ostre; speru ca vomu lucra împreuna înca multu tempu pentru prosperitatea țierei.“

În urma Présanți'a Sea P. Metropolitu Primatu a rostitu urmatoriu cuvintu:

„Mari'a Ta! Credinciosă tradițiilor sele nationale și miscate de unu simțimentu de iubire pentru august'a Mariei V'ostre persóna, clerulu român ve aduce astăzi prin organulu meu, omagie și felicitatiunile sele pentru diu'a anului nou. Fericitu de a vedea în Mari'a V'ostre siefulu prea iubitulu alu natiunei și puterniculu seu sprijinitoriu, clerulu ve încungiura de caldure urări și ve binecuvintéza din tota inim'a.“

„Credinciosu interpretu alu acestoru simțimente, rogu pe Mari'a V'ostre sa binevoiesca a primi prin mine aceste sincere și curate marturisiri.“

„Faca cerulu că anulu ce se incepe sa fia o sorginte abundinte de fericire și marire pentru M. V'ostre, de prosperitate și bucuria pentru țiera; clerulu român nu va încetá de a radica ferbinti rugi către celu Atotu Putinte, că sa prelungeasca pretioșele M. V'ostre dile și sa ve inspire în tóte lucrările.“

Mari'a Sea a respunsu:

„Mulțimescu clerulu pentru urările ce mi aduce prin organulu Eminenței V'ostre. Din parte-mi, ve rogu, sa fiti incredintiati ca facu urările cele mai sincere pentru radicare biserică române și pentru prosperitatea clerulu ei, în care vedu garantia cea mai pretioasă pentru moralitatea poporulu.“

Comitele Rosetti, în numele Senatulu, a rostitu următoarele cuvinte:

„Suntu fericite de a me face organulu simțimentelor Senatulu, venindu a depune cu acésta ocaziune, la picioarele tronulu Înaltimii V'ostre, omagiulu respectuosulu seu devotamentu și a ve urá, Pré Înaltiate Dómne, ani îndelungati și fericiti pentru gloria și prosperitatea României.“

„Sa trairi Mari'a V'ostre!“

Mari'a Sea a respunsu mulțamindu Senatulu, și a exprimat înca odata interesulu ce are pentru lucrările acestui înaltu corpu.

Dlu Lascaru Catargiu, Presiedintele adunării deputatiloru, a tînutu urmatoriu cuvintu:

„Mari'a Ta! Români'a care urmaresce de secali realizarea marelui principiu de stabilitate în care ea a cautatu porurea consolidarea natiunalității sele, sele acum candu are fericirea de a posesede acelu mantuitoriu principiu în persón'a Mariei V'ostre, augustulu ei suveranu, ea póte privi reînnoirea anului cu bucurie și liniste; ea póte de acum atitiá viitoriulu cu tóta increderea.“

„Solicitudinea ce Mari'a V'ostre ati aretatulu tóte ocaziunile către patri'a româna și pentru poporulu ei, bunavointia cu care augustulu parinte alu Mariei V'ostre s'a grabitu a primi titlulu de cetățienulu alu României, virtutile tradiționale în gloriós'a familia a Mariei V'ostre suntu atâtea garantii pentru viitoriulu natiunalu și constituționalu alu României.“

„Adunarea deputatiloru este mândra și fericita, Pré Înaltiate Dómne, de a putea înca odata constatá cu solemnitate aceste mari convingeri natiunale viindu cu ocaziunea anului nou a supune Mariei V'ostre simțimentele sele pe celu mai profundu și lealu devotamentu.“

„Representantia a unei țiere eminentu agricola, Adunarea deputatiloru ureza Mariei V'ostre bucuria de a vedea țier'a pururea îmbelsugata, și poporulu vostru pururea în prosperitate și fericire.“

„Sa trairi Mari'a V'ostre!“

Mari'a Sea a respunsu:
Domniloru!

„Primescu cu atátu mai multa bucuria urările ce-mi exprimatulu într'unu modu asiá de gratiosu și le consideru că urările țierei întregi cărei'a sunteti reprezentanti. Suntu fericite a ve incredintiá înca odata despre devotamentulu meu fără margini la tóte interesele române. Anulu 1867 incepe sub auspice favorabile. Ordinea incepe a sa stabili în administratie și zelulu ce aduceți la lucrările dv'ostre precum și întieleptele mesuri ce veti scia a lua voru isbuti, amu sperantia, a face sa se uite suferintiele trecute. Amu statornica încredere ca ceriulu va bine cuvintá ostenelele dv'ostre și ca va aperi anulu acest'a de lips'a grozava care a lovitulu atátu de durerosu patri'a noastră.“ „Rom.“

Varietăți.

** Necrologu. Alaltieri s'a immortalatu clericulu an. I din Seminarulu archidiececesanu, *Ioann Ch e c i c h e s i u* dupa o bóla scurta dara plina de suferintie. Remasțiile pamântesci se depusera spre eternulu repausu în cimiteriulu dela *Biseric'a gr. or. din preurbiulu Iosefinu*, fiindu conduse pâna acolo de junimea clericala și pedagogica cu corulu ei în frunte și o parte dintr'ens'a purtandu facile; iara funcțiunile preotiesci seversindu-le dd. Parochu din cetate și prof. alu Seminarulu *Zacharia B o i u*, și spiritualulu Seminarulu *P. Ieromonachu G e r m a n o* sub pontificarea dlui *Dir. alu Seminarulu Pré on. P. Ioann H a n n i a*. La momentu rosti cler. an. *I. N. G a r o i u* unu cuvintu funebrealu fôrte corespunditoriu acestei triste solemnități. Fia-i reposatulu țierân'a usióra! Iara jeluitoriloru parinti, cari au perdutu în fiulu loru și bucuria osteneleloru lor și radimulu betrenetitoru sa le tramita mangaierea sea. În durerea lor carea sa nu fia că a celoru ce nu au nadejde sa si aduca aminte de cuvintele dreptulu Iovu: *Dlu au datu Dlu au luatulu, fia numele Dlui binecuvintatulu de acum și pâna în vécu!*

** (N e c r o l o g u.) Numerulu ascultatoriloru de sciintiele teologice dela institutulu nostru archidiececesanu din *Sabiu* iara s'au mai imputinatulu. Elevulu anulu alu III. clericalu *Teofilu G h i a j ' a*, dupa o bóla grea ce au duratu trei septemâni, fiindu dusu de aci din *Sabiu* către locul nascerei se, comun'a *Besi'a*, nu au fostu asiá norocosu, sa ajunga în cas'a parintésca, ci înca pe drumu în comun'a *Laslea* si-au datu sufletulu seu în mán'a lui *Deieu* pre bratiile fratelui seu, parochulu localu.

Elu au reposatu în flórea vietiei sele, în etate abia de 23 ani, atunci, candu erá sa pasiésca preste putine luni în viétia publica cá conducatoriu și luminatoriu alu poporulu seu alu tinerimei, a-

tunci candu erá sa devina radimulu betrániloru și jelniciloru sei parinti. Immormentarea s'au celebratu în 22 Decembre 1866 în aminti'a comun'a *Laslea*, inderpartare de 2 miluri de locul nascerei sele. Fia-i țierân'a usióra!

** Ni se scrie din *Prag'a*: Un'a corespundintia a jurnalulu „Politik“ scrie din *Nachod* ca stratele și carările precum și punctile de cara și de pedestri, ce ducu în *Prussi'a*, su ocupate de țieranii prusi armati, și nu lasa pre nime, nici barbatu, nici muiere, nici pruncu se tréca în *Prussi'a* sub pretestu, ca în *Bohemi'a* domnesce pestilentia de vite, despre care, dupacum scrie, nu se scie nimic'a, nici póte demustrá cine-va macaru unu casu. Nepotendu fi ast'a caus'a, nu-si póte numitululu corespundinte intipui nici gaci caus'a pentru care țieranii ajutati și de gendarmi se padiésca confiniile și sa nu lasa pre nime a trece.

Nr. 1—1 C. P. S. Concursu.

Pentru întregirea staziunii vacante de invetiatori în comunitatea greco-resarităna *Racasdi'a* ce este îngremiată înclitululu comitatu alu *Carasiulu* și protopresbiteratulu greco-orientalu românulu alu *Bisericăi albe*, prin acésta se escrie concursu.

Cu acésta staziune suntu împreunate următoarele emolumente annale:

a) în bani gat'a: 120 f. v. a.

b) în naturale: 25 meti de grâu, 25 meti de cucuruзу, 100 ponti de sare, 100 ponti de lardu 25 ponti de lumini, 10 orgii de lemne, 4 jugere pamentu de semenatura și cuartiru liberu.

Doritororii de a ocupa acestu postu de invetiatori voru avé a înzestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu estrasulu de botediu, cu atestatele despre absolvirea cu sporiu bunu a cursulu pedagogicu în *Institutulu preparandialu din Aradu*, apoi despre servitiulu de pâna acum'a și portarea loru morale și politica, și astfelu înzestrate le voru subterne *Venerabilulu Consistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiulu* pâna la 15 Februaru cal. vechiu 1867.

Caransebesiu 29 Decembre 1866.

Consistoriulu diecesei Caransebesiane.

Anunciu.

Subserisulu aduce prin acésta la cunoscintia p. t. publicu, ca densulu, că unulu ce se ocupa de mai multu tempu cu studiulu „gimnastice“ și carele a aflatu cătu este de folositoare gimnastic'a pentru pruncii nostri de scóla, dar carele s'a convinsu totu odata, ca fără de o conducere pre acestu câmpu la noi înca fôrte necunoscutu, nu se voru poté castigá rezultate dorite: s'a determinatu a contribui dupa putintia la usurarea introducerii gimnastice și la poporulu nostru și a scrisu unu opu în privinti'a acésta. La scrierea acestui opu, s'a orientatu atátu dupa metodele cele mai nóue ale germaniloru, cătu și dupa esperintiele proprie făcute cu invatiacei sei. Pretiulu cartiei va fi pentru acei ce voru prenumera 50 xr. iara pentru ceialalti 80 xr. Abonamentele se facu fără bani și mai multu numai pentru orientarea cu tipăritulu; banii apoi sa se astérna candu opulu va fi tipăritu. Acei p. t. dd., cari voru binevoi a incuragiá și spriginí întreprinderea acésta nóua a mea sa adresie epistolele francate la *Dlu I. Maximu Ascultante la tribunalulu superioru și prof. de limb'a româna la gimn. luteranu în Sabiu. Porcescu* 28 Decembre 1866. *Aronu N e c s i a* docente.

I. B. Misselbacher et Fii în Sabiu și recomanda depozitele lor de tórturi de bumbacu, albe și colorite (vapsite) rosii și venetu unei favorabile cautări. Vinderea se face en gros et en detail, în piati'a cea mare nr. 327.